

Deelnemers over project 'Duurzaam melkvee in Groningen'

Duurzaamheid draait om probleemloos produceren

Probleemloos zo veel mogelijk melk produceren. Dat is waar het bij duurzaamheid om draait, volgens de twaalf deelnemers aan het pilotproject 'Duurzaam melkvee in Groningen'. Het driejarige project werd onlangs afgesloten met een groot symposium in Zuidhorn.

'Duurzaamheid' is een containerbegrip geworden. Het woord wordt te pas en te onpas gebruikt en verliest daardoor zijn inhoudelijke betekenis. Duurzaamheidsspecialist Willem van Laarhoven van Valacon-Dairy wil het begrip weer praktisch invullen: verhoog de levensduur van de melkveestapel en werk vanuit de kringloopgedachte. Onder zijn leiding hebben twaalf Groninger boeren zich drie jaar lang gebogen over duurzaamheid

op het melkveebedrijf. Het project 'Duurzaam melkvee in Groningen' werd financieel ondersteund door LTO-Noord, Provincie Groningen, Rabobank en ABN/Amro. Op 12 april gaf Van Laarhoven tijdens een drukbezocht symposium in Zuidhorn zijn visie op duurzaam melkvee. „De huidige levensduur van de koeien is korter dan het economisch optimum“, vertelde Van Laarhoven aan de pakweg tweehonderd melkveehouders. „Een koe

bereikt in haar vierde lactatie de top, maar de meeste koeien halen slechts 3,2 lactaties. Een langere levensduur zorgt voor efficiëntie en verlaging van de kosten.“ Per bedrijf kan dat al gauw 10.000 tot 20.000 euro opleveren, stelt hij. Duurzaamheid van een veestapel kun je volgens Van Laarhoven het beste afmeten aan de levensproductie en de productieve levensduur van de aanwezige koeien. Daarnaast heb je nog het percentage

„De levensduur van de twaalf bedrijven stijgt geleidelijk en dat is vooral te danken aan een betere gezondheid en een stabielere veestapel”, aldus projectleider Willem van Laarhoven.

gedwongen afvoer. De twaalf bedrijven die hebben meegedaan aan het project, zitten nu met 25 procent gedwongen afvoer onder het Nederlandse gemiddelde van dertig procent. Het aantal vaarzen dat afgevoerd wordt, ligt tussen de vijf en acht procent. Van Laarhoven: „De levensduur van de twaalf bedrijven stijgt geleidelijk en dat is vooral te danken aan een betere gezondheid en een stabielere veestapel.”

Arbeidsbesparing

De melkveehouders die hebben deelgenomen aan het project, vullen het begrip duurzaamheid ook liefst zo praktisch mogelijk in. „Duurzaamheid is voor mij vooral: zo weinig mogelijk arbeid op een zo eenvoudig mogelijke manier en zo veel mogelijk verdienen”, zegt melkveehouder Tonny Bos, die samen met zijn zoon Wim een melkveebedrijf heeft in Zuidbroek van 93 hectare met 180 melkkoeien en 140 stuks jongvee. „Dat is duurzaamheid op bedrijfsniveau”, vult Wim Bos aan. Duurzaamheid is voor Fedde van der Meer duurzaamheid van de koe. Hij heeft in Nieuw-Buinen een bedrijf met 90 melkkoeien en 56 hectare. „De koe moet zo lang mogelijk op het bedrijf blijven.” „Maar wel met zo min mogelijk arbeid”, vult Tonny aan. Theo van Rosmalen uit Noordbroek wil de levensduur van zijn 200 koeien verlengen en bewuster omgaan met de bedrijfsvoering: „Dat is de sleutel tot duurzaamheid.” Arie-Piet van Middelkoop uit Middelstum wil duurzaamheid vooral koppelen aan probleemloos zo veel mogelijk melk produceren. Hij heeft een bedrijf met 140 melkkoeien en 54 hectare grond. „Als je grote investeringen maakt, wil je dat je bedrijf zo goed mogelijk loopt.” Jan Bunnik uit Schildwolde heeft een melkveebedrijf van 155 melkkoeien, 120 stuks jongvee en 121 hectare. Hij ziet duurzaamheid als iets dat een oplossing kan bieden voor grotere bedrijven, omdat het arbeidsbesparing kan opleveren.

Bedrijfsvoering inzichtelijker

Wat heeft de deelname aan het pilotproject de melkveehouders opgeleverd en wat hebben ze op hun bedrijf veranderd? Arie-Piet: „Alles loopt gemakkelijker.” „De bedrijfsvoering wordt veel inzichtelijker en tastbaarder”, is Fedde van mening. Theo ziet voordelen in het samen optrekken om

de duurzaamheid te verbeteren. „In zo’n groep zit er een bepaalde druk op om toch te presteren. Dat is een stimulans om te veranderen. Zo heb ik door het project een groter strohok voor de droogstaande koeien gebouwd. Dat zorgt voor veel arbeidsgemak.” Tonny en Wim hebben de boxvulling aangepast. Wim: „We gebruiken nu mest als diepstrooisel. Voorheen had 75 procent van de koeien kale hakken; nu hebben we er nog maar twee met kale plekken. Dankzij het diepstrooisel is de gedwongen afvoer gezakt van 35 naar 22 procent. Dit werkt dus een stuk beter. We hebben nu een betere jongveeopfok met kalverdrinkautomaat en hooi, en ander voer voor de koeien. Door dit alles is de productie met 1.000 liter per koe toegenomen.” Diepstrooisel van mest is niet geschikt voor elk bedrijf. Theo is inmiddels van diepstrooisel overstapt op de nieuwste soort koematrassen. Zijn eerste ervaringen zijn positief.

Diergezondheid

Fedde heeft ook goede ervaringen met focussen op duurzaamheid: „We hadden veel eierproblemen. Daar ging de afgelopen tijd de meeste aandacht naar toe: het verbeteren van de diergezondheid. Het percentage uierontsteking is inmiddels behoorlijk verlaagd; van 40 procent zitten we nu op 15 procent.” Door deelname aan het project kreeg Fedde beter inzichtelijk wat eraan schortte: „Te veel dokteren zonder resultaat. We bleken klebsiella op het bedrijf te hebben. We hebben de transitie (management rond droogstand/afkalven, red.) veranderd, waardoor de diergezondheid sterk is verbeterd. De stal is nu nog te vol, maar we gaan nieuw bouwen, waardoor de omstandigheden verder zullen verbeteren. Dankzij de kennis vanuit de groep kunnen we nu een betere stal bouwen, meer toegespitst op duurzaamheid, met onder meer een optimale indeling, diepstrooiselboxen en een goede drinkwatervoorziening.” Ook op het bedrijf van Arie-Piet gaat het steeds beter. Met het jongvee wordt zorgvuldiger omgegaan en de koeien worden – vooral rond de transitie – beter op conditie gehouden, wat uiteindelijk resulteert in minder uitval. Ook Jan Bunnik besteedt meer aandacht aan de transitieperiode en de opfok van jongvee. „De koeien gaan twee weken voor het afkalven in een strohok. Dat werkt ►

Fedde van der Meer

uit Nieuw-Buinen, 90 melkkoeien en 56 hectare.

„De koe moet zo lang mogelijk op het bedrijf blijven.”

Arie-Piet van Middelkoop

uit Middelstum, 140 melkkoeien en 54 hectare.

„Door duurzaamheid loopt alles gemakkelijker.”

Theo van Rosmalen

uit Noordbroek, 200 melkkoeien en 99 hectare.

„Mijn saldo is absoluut verbeterd.”

Jan Bunnik

uit Schildwolde, 155 koeien en 121 hectare.

„Op grotere bedrijven levert duurzaamheid arbeidsbesparing op.”

Wim Bos

uit Zuidbroek, 180 melkkoeien en 93 hectare.

„Productie en gezondheid zijn aanzienlijk verbeterd.”

Tonny Bos

uit Zuidbroek, 180 melkkoeien en 93 hectare.

„De koeien geven duizend liter meer melk.”

Copyright foto

goed. Vooral voor de vaarzen. We hadden wat problemen met de kalveren, maar door betere ventilatie en andere voeding gaat het beter."

Arbeidsvreugde

Duurzaamheid is volgens de melkveehouders vooral bewuster omgaan met je koeien en bedrijfsvoering. Zaken moeten inzichtelijk gemaakt worden. Kijken waar de problemen

liggen en die oplossen. Uitgangspunt is de levensduur van de veestapel vergroten door tal van maatregelen, die voor elk bedrijf anders zijn. Duurzaamheid is maatwerk en dat loont. Wim: „We vervingen voorheen 35 procent en hebben nu jongvee om te groeien.“ Theo: „Je moet lef hebben om je bedrijf te verduurzamen. Maar ik ben in twee jaar tijd van 120 naar 200 koeien gegroeid met eigen jongvee. Mijn saldo is absoluut verbeterd.“ Ook

het saldo van Arie-Piet is verbeterd en Jan ziet dat hij door alle duurzaamheidsmaatregelen meer verdient per koe. Wim: „Ik durf nog niet te zeggen dat ons saldo is gestegen, maar de productie en gezondheid van veestapel zijn wel aanzienlijk verbeterd.“ Maar wellicht net zo belangrijk is dat iedereen met meer plezier werkt. Theo: „Duurzaamheid op bedrijfsniveau levert arbeidsvreugde op en dat is een zeer prettige bijkomstigheid.“ ■

Deelnemer Roland Kooiker: Meer werkplezier, arbeidsgemak en rust

Melkveehouder Roland Kooiker uit Grijskerk is een van de twaalf deelnemers in het pilotproject. Hij heeft een melkveebedrijf met tweehonderd koeien, die gemiddeld 9.689 kilo melk geven. Het bedrijf omvat 87 hectare grond, waarvan 62 hectare gras en 7 hectare hooi, plus nog 14 hectare maïs en 12 hectare tarwe. Tijdens het symposium gaf hij een presentatie over zijn bedrijf en vertelde hij waarom hij heeft deelgenomen aan het project. „Ik maakte een behoorlijke groei door, maar dat ging gepaard met een te hoge vervanging. Ik had een uitval van 28 procent bij de vaarzen; dat moest absoluut anders.“ Hij vermoedde dat duurzaamheid wellicht een antwoord zou bieden om op een betere manier te groeien en sloot zich aan bij het pilotproject.

„Ik heb toen een nulmeting gedaan op drie speerpunten: jongveeopfok, droogstand en boxbedekking. Ik wilde daarbij een zo hoog mogelijke melkproductie per arbeidskracht bereiken. Mijn ondernemersvisie is: arbeidsefficiëntie door het uitbesteden van de jongveeopfok; loonwerk, mechanisatie en automatisering.“

Duurzaamheid vraagt naar de ervaring van Kooiker om beter management. Dat vertaalt zich in eenvoud, werkrouines, protocollen, consequent en consistent zijn, doelmatigheid en discipline. „Op het juiste moment de juiste dingen doen en dingen niet te ingewikkeld willen maken. Zo heb ik de voermengwagen verkocht en een doseerwagen gekocht. Die is goedkoper en werkt op mijn bedrijf prima. Je moet soms 'out of the box' denken. En je bovendien niet laten afleiden door andermans commerciële belangen.“

Een van de consequenties van het project is dat Kooiker is gestopt met beweiden. „Dat draagt echt bij tot een hogere duurzaamheid. Het betekent een constantere en stabielere bedrijfsvoering door het beter handhaven van protocollen. Beter koewelzijn doordat je rust, ruimte en regelmaat goed in de hand hebt. Bovendien heb ik nu meer voer van betere kwaliteit per hectare. De droge koeien doe ik overigens nog wel naar buiten.“

Kooiker geeft speciale aandacht aan de koeien in de droogstand. De koeien moeten de juiste conditie hebben, probleemloos afkalven, een goede kwaliteit biest produceren en rustig opstarten. Dat moet zorgen voor een probleemloze transitie. „We hebben in de eerste plaats de huisvesting voor de droogstaande koeien aangepast. Zand en stro in de boxen. Daarnaast verdelen we de droge koeien in twee groepen en de laatste 14 dagen staan ze op stro. De koppels blijven altijd bij elkaar

en laten we ook bij elkaar afkalven. Dat geeft minder stress. Er is een uitloop naar buiten en in het rantsoen zit veel hooi. Dat zorgt voor minder melkziekte. Hooi hoort op elk bedrijf.“

Kooiker: „In de eerste helft van de lactatie moeten de koeien maximaal 8 liter dikke biest produceren. De koeien kennen een rustige opstart door de krachtvoergif uit te stellen. In de eerste week krijgen ze geen krachtvoer via de automaat. Eerst ruwvoer en dan krachtvoer. In drie weken zitten we aan de maximale krachtvoergif. Alle koeien hebben nu een vaste curve en er is alleen onderscheid tussen vaarzen en koeien. In de tweede helft van de lactatie, vanaf 185 dagen, krijgen de koeien geen brok meer, maar een tarwe-eiwit basisrantsoen. Een maand voor het droogzetten wordt het eiwit uit het rantsoen gehaald en worden ze ineens doorgezet.“

Naast de aanpassingen in de hokken voor droogstand heeft Kooiker ook de ligbedden aangepast. „We hebben nu ligboxen met diepstrooisel van dikke fractie. Dat verbetert het welzijn, de voeropname, de stofwisseling en de melkproductie en het

scheelt 0,5 cent kosten per kilo melk. Het is bovendien gemakkelijk schoonmaken en erg duurzaam.“ De melkveehouder uit Grijskerk zorgt dat het jongvee zo snel mogelijk biest krijgt. „Ik was daar laks in, maar nu komen eerst de kalveren aan de beurt en dan pas de koeien. Je kunt beter de koeien vijf minuten laten wachten dan de kalveren. Ik meet nu ook vier keer per jaar alles van het jongvee. Zo kun je bijsturen. Meten is weten en gissen is missen. We hebben speciale aandacht voor de overgang in de opfok, waarbij de samenwerking met de opfokker cruciaal is. Het jongvee voeren we nu ook iets eiwitrijker.“

De resultaten die Kooiker met al deze maatregelen gericht op een duurzame veestapel heeft bereikt, liegen er niet om. De afkalfleeftijd van de vaarzen is verlaagd van 26 naar 24 maanden. De gedwongen afvoer is verlaagd van 42 procent naar 17 procent en de uitval van vaarzen ging van 9 naar 4 procent. Het aantal lactaties in vijf jaar ligt op 4,6. De levensproductie bij afvoer is van 26.167 kilogram naar 35.718 kilogram gegaan. „Maar ik heb ook veel meer werkplezier, arbeidsgemak en rust.“

Copyright foto

